

- העותרים :** 1. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567
2. המוקד לפליטים ולמהגרים, ע"ר 580333094
3. א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל, ע"ר 580474955
- כולם ע"י ב"כ עוה"ד ענבר בראל ו/או טל חסין ו/או עודד פלר ואח'
שכתובתם להמצאת כתבי בי-דין :
המוקד לפליטים ולמהגרים
רחוב נחלת בנימין 75, תל אביב 6515417
טלפון : 03-5602530 ; טלפון נייד : 054-6287862 ;
פקס : 03-5605175
דוא"ל : inbar@hotline.org.il

- נ ג ד -

- המשיבים :** 1. עיריית פתח תקוה, הוועדה המקומית לתכנון ובניה
ע"י ב"כ עוה"ד איילת צור ו/או יחזקאל ריינהרץ ואח'
רחוב מוטה גור 9, ת"ד 3363 פתח תקוה
טלפון : 03-9239010 ; פקס : 03-9239015
2. חברת החשמל לישראל בע"מ, מחוז דרום
ע"י ב"כ עוה"ד עדית וייס ואח'
רחוב קרמניצקי 7 תל אביב
טלפון : 03-6271320 ; פקס : 03-6271166
3. מיתב – תאגיד אזורי למים וביוב בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד צור תורגימן
רחוב העלייה השנייה 5, ת"ד 557 פתח תקוה
טלפון : 03-9395555
4. יפית חלד, ת"ז 025350646
5. מלכה אוסטרייך, ת"ז 003629235
- שתיהן ע"י ב"כ עוה"ד שי פרטוש ואח'
רחוב הרצל 21, פתח תקוה
טלפון : 072-2222256 ; פקס : 072-2222257

הודעת ערעור

מוגש בזאת ערעור על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מינהליים מרכז בלוד (כב' השופטת דפנה בלטמן-קדראי) מיום 7.8.2017 בעת"מ (מרכז) 3015-04-17 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' עיריית פתח תקוה, הוועדה המקומית לתכנון ובניה, וכן על החלטת ביניים מיום 20.6.2017 שניתנה במסגרת ההליך.

בית המשפט הנכבד מתבקש לבטל את פסק דינו של בית המשפט קמא, ולהורות למשיבים 1-3 להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965. עוד מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה 1 (להלן: "המשיבה"),

כי ככל שתימצא בנכסים אלו מסוכנות קונקרטיים ומיידית לחיי אדם, אשר לא תתקן, עליה להבטיח כי לדיירי יימצא פתרון חלופי וסביר בתחומי העיר פתח תקוה קודם לניתוק הנכסים מחשמל ו/או ממים.

לחלופין, מתבקש בית המשפט הנכבד לבטל את החלטת הביניים מיום 20.6.2017, ואגב כך את פסק הדין, ולהשיב את הדיון בעתירה לבית המשפט קמא במטרה שישלים את בירור הטענות שהועלו בפניו על דרך הגשת תצהיר תשובה, שייחתם על ידי ראש עיריית פתח תקוה והמשך הדיון על פי סדרי הדין המקובלים לאחר מכן.

העתק פסק דינו של בית המשפט קמא מיום 7.8.2017 מצ"ב ומסומן מע/1.
העתק החלטת הביניים של בית המשפט קמא מיום 20.6.2017 מצ"ב ומסומן מע/2.

ואלה נימוקי הערעור:

מבוא

עניינה של העתירה שנדונה בבית המשפט קמא הוא במלחמה שמקדשת עיריית פתח תקוה על אוכלוסיית האזרחים האפריקאים המתגוררת בעיר, במסווה של מאבק בעבירות בנייה. במסגרת זו, ביום 9.1.2017 הוציאה המשיבה 166 הוראות ניתוק מחשמל וממים, משאבים חיוניים לחיים, לנכסים שונים בפתח תקוה המאוכלסים ברובם על ידי אזרחים מאריתריאה ומסודן, וזאת תוך שימוש פסול בסמכות שלטונית הנתונה למשיבה מכוח סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: **חוק התכנון והבנייה**) הקובע:

"ראתה הרשות המאשרת כי בנייתה של יחידת דיור, מסחר, שירותים או תעשייה היוותה סטייה מהיתר, רשאית היא להורות לחברה, למנהל או לספק, למנוע או להפסיק מתן חשמל, שירותי טלפון או מים, לפי הענין, לאותה יחידה."

לכאורה נועד המהלך להתמודד עם תופעת פיצולי דירות בניגוד לחוק. אולם בסמוך להוצאת הוראות הניתוק פורסמו ידיעות בכלי תקשורת שונים וברשת החברתית פייסבוק, לפיהן הוא מכוון לצמצם את מספרם של מבקשי המקלט המתגוררים בפתח תקוה ולהרחיקם מהעיר, בין היתר באמצעות ניתוק דירות מפוצלות מתשתיות חשמל, מים וגז.

לניתוקם מתשתיות חיוניות של מאות בני אדם, בהם ילדים, הנמנים על השכבות המוחלשות ביותר בחברה בישראל, אין תקדים. עיריית פתח תקוה אינה הרשות המקומית הראשונה שמתמודדת עם פיצולי דירות והגירתם של מבקשי מקלט. ואולם, היא הרשות המקומית היחידה הנחושה לנקוט בצעד דרסטי זה, אשר כבר נפסק לגביו כי יש לעשות בו שימוש רק במקרים קיצוניים ובמשורה (ר' עת"מ (ב"ש) 287/03 דג סוף בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ובנייה אילת (21.11.2003); עת"מ (ת"א) 37883-03-13 זימק נ' הוועדה המקומית לתכנון ובנייה תל אביב יפו (17.9.2014)). העירייה בוחרת להפעיל צעד זה במלוא העוז נגד אוכלוסייה קונקרטיית אך בשל מוצאה ומעמדה בישראל, ללא שנבחנה קודם למתן הוראות הניתוק מסוכנותם לחיי אדם של הנכסים המפוצלים, שבהם הם מתגוררים ושלא הם פיצלו, ובלי שהבטיחה כי למאות המנותקים אשר עתידים למצוא עצמם ללא קורת גג יימצא פתרון דיור חלופי וסביר בתחומי העיר.

העובדות הצריכות לעניין

1. ביום 16.1.2017 הודיע ראש עיריית פתח תקוה, מר איציק ברוורמן, בדף הפייסבוק שלו, כי בכוונתו לפעול נגד "עובדים זרים", כפי שכינה את מבקשי המקלט. לדבריו, "שינוי בהרגלי ההגירה של העובדים הזרים לפתח תקוה ולערים סמוכות מחייב מתן מענה מידי לבעיות שנוצרו כתוצאה מכך...". עיון בדף הפייסבוק מלמד, כי במסגרת המהלך לגירושם של מבקשי המקלט מהעיר, הודיע ראש העירייה כי במקביל לנקיטה בצעדים משפטיים נגד מפצלי דירות, הוא מנתק את דייריהן מחשמל, ממים ומגז. ראש העירייה הוסיף, כי יש לאפשר לתושבי העיר חיים שקטים ובטוחים "ללא איום מצדם של עובדים זרים". הוא חתם את דבריו בכך שבמידת הצורך הוא ימנע "בכוח את כניסתם של עובדים זרים לעיר".
2. ביום 31.1.2017 דווח ב"ערוץ 10", כי לבקשת עיריית פתח תקוה תנתק חברת החשמל בימים הקרובים את זרם החשמל מעשרות דירות מחולקות, שבהן מתגוררים בעיקר מבקשי מקלט מאריתריאה ומסודן. עוד דווח, כי מהלך זה, לו חברו העירייה וחברת החשמל, מתבצע בהנחיית ראש העירייה במטרה לצמצם את מספרם של מבקשי המקלט בעיר. למחרת פורסמו הדברים גם בעיתון "הארץ".
3. אין זו הפעם הראשונה שראש העירייה פועל נגד מבקשי מקלט החיים בפתח תקוה. לקראת שנת הלימודים הקודמת סירב ראש העירייה לאפשר לילדי מבקשי מקלט להירשם לגני ילדים בעיר, והתנה את הרישום בהמצאת מסמכים שאין כל קשר בינם לבין דיני החינוך והוכחת המגורים בעיר, לרבות תצהיר לפיו הם אינם מתגוררים בדירות מפוצלות. נדרשה עתירה דחופה על מנת שהעירייה והעומד בראשה ייסוגו מדרישות בלתי חוקיות אלה (עת"מ (מרכז) 16912-09-16 המוקד לפליטים ומהגרים נ' עיריית פתח תקוה). הגן שנפתח לבסוף יועד לילדי מבקשי מקלט בלבד, תוך הפרדה בינם לבין שאר ילדי העיר.
4. במקביל פעלה העירייה להגברת האכיפה נגד תושבים זרים, ועשרות מהם נעצרו והורחקו מפתח תקוה לאחר שלא היתה ברשותם אשרת שהייה בתוקף. ראש העירייה הודיע בעמוד הפייסבוק שלו, כי מבצע זה יימשך. לוועד ההורים העירוני הסביר ראש העירייה, כי "עושים מבצעים" לראות כיצד ניתן להרחיק את התושבים הזרים מהעיר. בהקלטה של השיחה, שפורסמה באתר "וואלה" ביום 21.2.2017, נשמע ראש העירייה אומר שניתן להרחיק מבקשי מקלט אשר לא חידשו במועד את רישיון השהייה שלהם, אבל "תבינו כמה זה מסובך. קודם כל צריך לתפוס אותם, צריך פיזית, עכשיו תחשבו בפתח תקוה יש כמה אלפים כאלה. אתה צריך לתפוס אותם ולתפוס בדיוק את אלה שעברו על החוק". אף שראש העירייה אמר כי רוב מבקשי המקלט שוהים בעירו כדין ו"אינם מזיקים", ושחלקם בעבריינות בפתח תקוה קטן, הוא הוסיף כי "לא נעים. אתה עובר בכיכר המייסדים אתה רואה חברה שחורים, שותים בירה, לא נעים".
5. ביום 1.2.2017, מיד לאחר הפרסום ב"ערוץ 10" בדבר התכנית לנתק מבקשי מקלט מחשמל, פנתה האגודה לזכויות האזרח בישראל לראש עיריית פתח תקוה, בבקשה דחופה שיורה לוועדה המקומית בעיר לבטל את צווי הניתוק מחשמל שהוציאה לעשרות דירות בעיר שבהן מתגוררים מבקשי מקלט. במקביל, פנתה האגודה למנכ"ל חברת חשמל וביקשה שיימנע מניתוק חשמל לאוכלוסיית מבקשי המקלט אך בשל צבע עורה ומעמדה בישראל.

6. ביום 6.2.2017 השיב ראש העירייה לפניית האגודה אליו. מר ברוורמן כתב, כי ניתוק המשאבים לדירות מפוצלות נועד להתמודד עם עבירות בניה, כי פעולות הניתוק, המתבצעות מכוחו של סעיף 157א(ו) לחוק, נבחנו משפטית, וכי הניתוק ממשאבים לדיירים בדירות מפוצלות הנו סביר, מידתי ועל פי דין.

7. ביום 19.2.2017 נותק מחשמל בניין ברחוב גוטמן 2 בעיר פתח תקוה, בו מתגוררים בעיקר מבקשי מקלט אריתריאים, ולמיטב ידיעת המערערות נותק מחשמל וממים גם הבניין ברחוב ברון הירש 8, שאף בו התגוררו בעיקר מבקשי מקלט. בעניין ניתוק הבניין ברחוב גוטמן 2 הגישו בעלי הבית עתירה ובהמשך לכך ערר לוועדת הערר המחוזית, וב"כ המערערות הגישו באופן וולונטרי ערר בשם משפחה אחת המתגוררת בבניין – זוג מבקשי מקלט אריתריאים וילדיהם הפעוטים. למערערות ידוע, כי מרבית הדיירים ברחוב גוטמן 2 נותרו בדירותיהם בלית ברירה, והדיירים בבניין ברחוב ברון הירש 8 נטשו אותו כעבור כמה ימים ללא שהגישו כל הליך.

8. יומיים לאחר מכן, ב-21.2.2017, דווח באתר "Ynet" כי ביום 19.2.2017 ניתקו צוותים של העירייה וחברת החשמל 30 דירות בעיר, שבהן מתגוררים בעיקר תושבים זרים. בחלקן של הדירות מתגוררות משפחות עם ילדים. על פי הדיווח, עשרות זרים מצאו עצמם ללא חשמל ומים בעיצומו של החורף, ונאלצו להתרחץ בים. בהמשך לכך, חברת החשמל אישרה במכתב לב"כ המערערות ביום 26.2.2016, כי התקבלו מאת המשיבה מכתבים בדרישה לניתוק 60 נכסים, וכי בכוונתה לפעול לעשות כן.

העתירה הראשונה

9. נוכח האמור, ולאחר ששוחח ב"כ המערערות עם עו"ד עידית וייס, היועצת המשפטית של מחוז דרום בחברת החשמל, שמסרה לו כי באותו בוקר נותקו מחשמל עוד 12 דירות בעיר, הוגשה עוד באותו ערב, 28.2.2017, עתירה בהולה לבית המשפט לעניינים מינהליים מרכז בלוד (עת"מ (מרכז) 62635-02-17 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' עיריית פתח תקוה, הוועדה המקומית לתכנון ולבניה**), המכוונת נגד מדיניות המשיבה, שהורתה לנתק מחשמל וממים עשרות דירות בעיר פתח תקוה, שבהן התגוררו ובחלקן עדיין מתגוררים מבקשי מקלט אפריקאים. בעתירה התבקש בית המשפט קמא להורות למשיבות להימנע מניתוק תשתיות בנכסים שבהם מתגוררים אזרחים אפריקאים, ולחבר לחשמל ו/או למים נכסים שנותקו באחרונה, וזאת עד חלוף 45 ימים מהכרעת ועדת הערר המחוזית בעררים שהוגשו לה בגין ניתוק מחשמל של הבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר.

10. בעתירה נטען, כי ההחלטה לנתק חשמל ו/או מים בנכסים שבהם מתגוררים מבקשי מקלט, ולהותיר את הדיירים בתנאים בלתי אנושיים, נובעת משיקולים זרים וגזעניים, לוקה בחוסר סבירות קשה ואינה מידתית. זאת בפרט כששרשות העירייה עומדים אמצעים חלופיים ומידתיים להתמודד עם פיצולי דירות שלא כחוק.

11. בו ביום קבע בית המשפט קמא, כי בשל בהילות הנושא יתקיים הבירור בבקשות בבוקר המחרת, והורה למשיבות לשלוח לדיון את "האנשים המטפלים בכך בעצמם".

12. ביום 1.3.2017 התקיים דיון דחוף בבקשת המערערות לסעד זמני בפני כב' השופטת דפנה בלטמן קדראי. בדיון התברר, כי המשיבה אינה יכולה להצביע על סיכון קונקרטי לחיים הקיים בדירות שלהן הוציאה הוראות לניתוק מתשתיות. כל שהציגה המשיבה בדיון הוא חוות דעת של טפסר איציק עוז, מפקד תחנת כיבוי אש בפתח תקוה, בדבר סיכוני בטיחות אש בדירות מפוצלות. חוות הדעת היתה כללית ולא התייחסה לנכסים מסוימים, ומשמעה שיש לנתק מתשתיות דירות מפוצלות באשר הן – בכל מקום ובכל סיטואציה. ברי, כי הוראות הדין אוסרות על נקיטת אמצעי קיצוני שכזה ככלל.

13. משכך, הורה בית המשפט קמא למשיבות – עיריית פתח תקוה, חברת החשמל ותאגיד המים המקומי מיתב – להימנע מניתוקי תשתיות נוספים עד לדיון ההמשך בבקשה לצו ביניים, ולחבר חזרה לתשתיות נכסים שנותקו מהן ביממה שקדמה לדיון, וזאת בכפוף לכך שלא יימצאו בהם סכנות קונקרטיות. בית המשפט קמא קבע, כי "... מוכח די כנדרש לעת הזו, הן מתוך הבקשה והן מתוך התגובות, האמנם חלקיות בשלב זה, שנשמעו, כי תוצאת פעולת המשיבות נוגעת בעיקר לאוכלוסייה זו, ובכל זאת יש די בחומר שצורף לבקשה בכדי להוכיח כנדרש לעת הזאת כי בבסיס המדיניות של המשיבה 1 עומדים לכאורה שיקולים שאינם רק שיקולי מסוכנות". **בעקבות הדיון הושבו התשתיות לכל הדירות שנותקו בפרק הזמן האמור, לאחר שנבדקו על ידי חברת החשמל ולא נמצאו בהן סכנות קונקרטיות.**

14. כאמור, עובר להגשת עת"מ 62635-02-17, הוגשו לוועדת הערר המחוזית שני עררים נגד ניתוקו מחשמל של הבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר, שבו מתגוררים אזרחים אריתריאים. הבניין נותק מחשמל ביום 19.2.2017, בעיצומו של החורף. את הערר הראשון הגישו בעלי הבניין (ערר 7024/17/41 **גואטה נ' עיריית פתח תקוה, הועדה המקומית לתכנון ובניה** (להלן: "**ערר גואטה**")), ואת הערר השני הגישה האגודה לזכויות האזרח בישראל בשמה של משפחה אריתריאית, זוג הורים ושני ילדיהם הפעוטים, בני שנה וחצי ושלוש, לאחר ששהו בעלטה, ללא יכולת לחמם את הבית ולרחוץ במים חמים שמונה ימים תמימים (ערר 7025/17/41 **טספאי נ' עיריית פתח תקוה, הועדה המקומית לתכנון ובניה** (להלן: "**ערר טספאי**")). הדיון בעררים אוחד, ובדיון התברר כי אף שניתוק הבניין מחשמל התבצע ב-19.2.2017, **הרי שרק לקראת הדיון בוועדת הערר, ביום 5.3.2017, לאחר שניתנה הוראת הניתוק, ולמעשה לאחר ניתוק הדיירים מזרם החשמל, שלחה המשיבה יועץ בטיחות אש ומהנדס חשמל לבניין, על מנת שיעריכו האם קיימת בו סכנה קונקרטית כלשהי.**

15. ביום 22.3.2017 העררים התקבלו, והוועדה ביטלה את החלטת המשיבה לנתק את הבניין מחשמל. ועדת הערר חזרה על ההלכה לפיה יש להפעיל את סמכות הניתוק שניתנה למשיבה בסעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבנייה רק במקרים קיצוניים ויוצאי דופן, וכי אף שדירות מפוצלות מגלמות סיכון בעצם הפיצול, **יש לברר את הצדקת הניתוק בכל מקרה ומקרה לגופו.** המשיבה, קבעה ועדת הערר, לא עמדה בנטל המוטל עליה להראות כי בנסיבות המקרה קיימת הצדקה לשימוש שעשתה בסמכותה. עוד קבעה הוועדה, כי מהנדס החשמל שנשלח מטעם המשיבה לבניין, כאמור רק **לאחר** ניתוקו מחשמל, לא קבע כי קיימת סכנה בחיבורי החשמל הקיימים (כפי שנעשה במקרים אחרים), וכן שלא ניתן להתרשם מקביעת יועץ בטיחות האש כי קיימת סכנה, שכן דבריו "הלקונים", כלשון הוועדה, לפיהם צפיפות מהווה סכנה, לא פורטו, לא נומקו, ולא נבחנו בנסיבות הבניין המסוים. על רקע זה, הוועדה לא דנה בטענות האגודה בדבר שיקולים זרים ופסולים שהנחו את הניתוק.

16. להשלמת התמונה יצוין כי החלטה זו ניתנה יחד עם החלטה בערר אחר, שעסק בניתוקו מחשמל של נכס מפוצל ברחוב פרישמן 1 בעיר (ערר 7119/16/41 לייפמן נ' הוועדה המקומית לתכנון ובנייה פתח תקוה (22.3.2017)). במקרה זה ניתנה ההוראה על הניתוק בחודש ספטמבר 2016, ודיירי הנכס אינם אפריקאים. בערר זה קבעה הוועדה, כי מעבר לפגיעה בטיחותית כללית הנלמדת מעצם פיצול דירה שלא כדון, חוות הדעת של מהנדס חשמל שבדק את הדירה מצביעה על סכנה קונקרטית וממשית לחיי אדם. על כן, הערר נדחה.
17. בין לבין הגישה המשיבה את תגובתה לבקשה למתן צו ארעי וצו ביניים לבית המשפט קמא במסגרת עת"מ 62635-02-17. בתגובתה, התנגדה המשיבה לסעד הזמני, ולעתירה בכללותה. המשיבה טענה כי פיצולי דירות הנם "מכת מדינה", והטעימה כי בפעולותיה אין כל שיקולים זרים המכוונים כלפי אוכלוסיית האזרחים האפריקאים, שכן העירייה אינה בודקת את זהות הדיירים בדירות המנותקות.
18. עם זאת, ניכר כי המשיבה מיהרה להפנים את לקחי החלטת הביניים בעת"מ 62635-02-17 ואת הערות ועדת הערר בעניין גואטה ובעניין טספאי, בדבר הצורך להציג מסוכנות קונקרטית בנכסים. בעקבות אלו, החלה המשיבה לערוך ביקורות בנכסים שאותם כבר הורתה כבר לנתק, ולאסוף לה חוות דעת מאוחרות בדבר מסוכנות קונקרטית. כך, דאגה המשיבה להציג סיכומי בדיקות שנערכו בנכסים רק ביום 7.3.2017, חודשיים לאחר ההוראה שנתנה המשיבה לנתקם מתשתיות, ובהן כבר הוספו, כשטאנץ, צירופי המלים מהלכי האימים "סכנת חיים", "סכנת נפשות", ו"סיכומי הבדיקות, פעם אחר פעם, "זה מהווה סכנת חיים". כך נעשה אף לגבי נכס ברחוב ההגנה 25, אשר חובר לחשמל בהתאם לצו הארעי שנתן בית המשפט ביום 1.3.2017, ולפיו יש לחבר מחדש תשתיות שנותקו לנכסים, בכפוף לכך שחברת החשמל לא תימצא בהם סכנה קונקרטית.
19. זאת ועוד. אף על פי שבתגובתה לבקשה לצו ביניים טענה המשיבה, כי אינה פועלת נגד אזרחים זרים, וכי אינה יודעת כלל מי מתגוררים בנכסים המיועדים לניתוק מתשתיות, ביום 23.3.2017 מסרה לבית המשפט קמא את רשימת הכתובות של כל הנכסים שהורתה לנתק מחשמל וממים. מהמסמך עלה, כי בניגוד לטענת העירייה בתגובתה הקודמת, לפיה היא אינה יודעת מי מתגורר בנכסים המיועדים לניתוק תשתיות, היא יודעת היטב מי מתגורר בהם. הטבלה כללה התייחסות לזהות הדיירים, וברובריקה נפרדת ציינה העירייה האם מתגוררים בדירות המיועדות לפיצול אזרחים אפריקאים או לאו.
20. מניתוח הנתונים עולה, כי ביום 9.1.2017 חתם ראש עיריית פתח תקוה, בכובעו כיו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, יחד עם מהנדסת העירייה, על הוראות לניתוקן מתשתיות של 166 יחידות דיור בעיר. ב-109 מיחידות דיור אלה, לפי נתוני העירייה, מתגוררים אזרחים אפריקאים. ב-53 מהנכסים לא מתגוררים אפריקאים, ובארבעה מהם זהות הדיירים אינה ידועה. משמע, לפי נתוני העירייה, בלפחות 65% מיחידות הדיור לגביהן התבקש הניתוק מתגוררים אזרחים אפריקאים. עם זאת, בדיקה שערכו המערערות באמצעות מתנדבים ביום 24.3.2017 העלתה כי בפועל, מתגוררים אזרחים אפריקאים גם בחלק מן הנכסים לגביהם ציינה העירייה כי לא מתגוררים בהם אזרחים אפריקאים, וכי סך כל חלקם של הדיירים האפריקאים בנכסים שהוחלט לנתקם מתשתיות גבוה יותר מזה שהציגה העירייה. בבדיקה זו התגלה עוד, כי לצד

אזרחים אפריקאים מתגוררים בדירות מפוצלות המיועדות לניתוק מהגרים נוספים ובהם אתיופים, יוצאי מדינות חבר העמים לשעבר ופלסטינים.

21. ביום 27.3.2017 התקיים בבית המשפט קמא דיון ההמשך בבקשה לצו ביניים בעת"מ 62635-02-17. כיוון שבעתירה ביקשו העותרות ליתן צווים עד חלוף 45 ימים מהכרעת ועדת הערר המחוזית בעררים, קבע בית המשפט קמא, כי בעקבות קבלת העררים הבקשה מיצתה עצמה. עם זאת, בית המשפט הנחה את המשיבה כי בפעולותיה מכוח סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבנייה תתחשב באוכלוסיות מוחלשות ותאמץ הליכים שיבהירו להן את הפגיעה הצפויה, את זכויותיהן ואת הדרך לממשן. כמו כן קבע, כי לכל פגיעה אפשרית באוכלוסייה מוחלשת יש ליתן מענה גם ברמה העירונית, על כן הורה להעביר את החלטתו אף למחלקת הרווחה בעיריית פתח תקוה.

22. אלא שלאוכלוסייה הנפגעת, מאות בני אדם הנמנים על קבוצה מוחלשת, אולי המוחלשת ביותר בחברה, אין ידע ואין משאבים כדי לעמוד על זכויותיה ולנהל הליכים משפטיים, ולמערערות, ארגוני זכויות אדם, אין אמצעים ויכולת להעניק סיוע משפטי פרטני למאות בני אדם. על רקע זה, ביום 28.3.2017, בעקבות הדיון האחרון ולאחר ששקלו את הדברים, פנו המערערות בדחיפות למשיבה בדרישה נוספת להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח תקוה. המערערות ביקשו עוד כי ככל שתימצא בנכסים אלה מסוכנות קונקרטית ומיידית לחיי אדם, אשר לא תתוקן, תבטיח המשיבה כי לדיירים יימצא פתרון דיור חלופי וסביר בתחומי העיר פתח תקוה קודם לניתוק הנכסים מחשמל ו/או ממים.

23. במקום תגובה לפנייה, הגישה המשיבה ביום 30.3.2017 בקשה לוועדת הערר המחוזית כי תבחן מחדש את החלטתה בעררים **גואטה וטספאי** בעניין קבלת הערר ברחוב גוטמן 2, ותורה לעוררים להמציא אישורים בדבר אי מסוכנות, ולא – ינותק הבניין שוב מחשמל וממים. ועדת הערר דחתה את הבקשה. הנה כי כן, נאמנה למלחמה שקידשה המשיבה על מבקשי המקלט, הבהירה המשיבה כי אין בכוונתה לוותר ולו על בניין אחד בו מתגוררים מבקשי מקלט אפריקאים.

24. על רקע זה הגישו המערערות את עתירתן השנייה מושא הערעור דנן, והעתירה הראשונה נמחקה.

העתירה השנייה ובקשת רשות הערעור

25. ביום 2.4.2017 הוגשה העתירה מושא הערעור דנן, ועמה בקשה לצו ביניים. בעתירה התבקש בית המשפט קמא להורות למשיבה להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבנייה, ולהורות למשיבה, כי ככל שתימצא בנכסים אלה מסוכנות קונקרטית ומיידית לחיי אדם, אשר לא תתוקן, עליה להבטיח כי לדיירים יימצא פתרון דיור חלופי וסביר בתחומי העיר פתח תקוה קודם לניתוק הנכסים מתשתיות. עם העתירה הוגשה בקשה לצו ביניים, להורות למשיבה להימנע מניתוק התשתיות עד להכרעה בעתירה.

26. לעתירה צורפו תצהירים של מספר מבקשי מקלט אשר הנכסים שבהם הם מתגוררים בפתח תקוה נותקו מחשמל ו/או ממים. בתצהירים תיארו מבקשי המקלט את המצוקה בשל ניתוקי חשמל ומים, את הקושי

במציאת דיור חלופי, וסיפרו על היעלמותם של בעלי הנכסים ועל המסר שהועבר להם, לפיו הפגיעה נגרמת להם משום שהם מבקשי מקלט ואינם רצויים בעיר.

27. גם העתירה השנייה הובאה בפני אותו מותב. לקראת הדיון בבקשה לצו ביניים הוגשה בקשה להצטרף להליך מטעמן של המשיבות 4-5, תושבות העיר פתח תקוה, דיירות בבית משותף שבו פוצלו דירות, אשר תובעות כי המשיבה תפעל לאכיפת החוק. תצהירים מטעמן הוגשו לאחר הדיון.

28. החלטת בית המשפט קמא בבקשה לצו ביניים ניתנה ביום 20.4.2017, ונקבע בה כי אין עוד מקום לקבל את הבקשה וליתן צו מניעה. זאת, משעוכבו צווי הניתוק לתקופה ארוכה במהלכה ניתן היה להיערך להתמודדות משפטית בדרך שנקבעה בחוק להשגה – כלומר, על ידי הגשת עררים לוועדת הערר המחוזית על ידי הדיירים, שבהן יתבררו הנסיבות הקונקרטיות לגבי כל נכס ונכס. לעניין מדיניותה של המשיבה קבע בית המשפט קמא, כי כתבי הטענות מלמדים כי "המשיבה אינה טוענת למדיניות עקרונית הקשורה למבקשי מקלט", אלא להפעלת שיקול דעת פרטני ביחס לנכסים השונים, ולכן אין הצדקה מיוחדת לבירור המחלוקות ממכלול.

29. על החלטת ביניים זו של בית המשפט קמא הגישו המערערות ביום 24.4.2017 בקשת רשות ערעור (בר"מ 3405/17 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' עיריית פתח תקוה – הוועדה המקומית לתכנון ובנייה). בקשת רשות הערעור הועברה לדיון בפני מותב, ודיון בה נערך ביום 15.5.2017. במהלך הדיון שנערך בפני בית המשפט הנכבד (כב' השופטים חיות, פוגלמן וברק-ארז), העיר המותב בדבר ההבחנה בין עיריית פתח תקוה לבין הוועדה המקומית לתכנון ובנייה. או אז נתברר, כי לוועדה המקומית לתכנון ובנייה פתח תקוה יש אמנם יו"ר קבוע, שאינו ראש העירייה, ואולם מטעמים שלא הובהרו עד כה, ביום 9.1.2017, המועד בו נחתמו כל הוראות הניתוק מושא ההליך, החליף ראש העירייה את יו"ר הוועדה וחתם על עשרות ההוראות יחד עם מהנדסת העיר.

30. בתום הדיון החליט בית המשפט כדלקמן: "בהמלצתנו ולאחר שמיעת הערותינו, הבקשה נמחקת בהסכמה. לנוכח הסוגיות העקרוניות המועלות בעתירה אנו סבורים כי מן הראוי שהיא תקבע לדיון ללא דיחוי ככל שיומנו של בית המשפט קמא מאפשר זאת, והצדדים אינם חולקים על כך. כמו כן אין חולק כי לעת הזו לא בוצעו הניתוקים הנוספים. הבקשה נמחקת כמוסכם."

31. דיון כאמור נערך בבית המשפט קמא ביום 20.6.2017. המשיבה לא הגישה תשובה לעתירה, אלא ביקשה לראות בתגובה שהגישה לבקשה לצו ביניים במסגרת העתירה הראשונה כתב תשובה במסגרת הליך זה. ב"כ המערערות ביקש מבית המשפט קמא, כי יורה למשיבה על הגשת תצהיר תשובה של מר ברוומן, ראש עיריית פתח תקוה, אשר הינו הגורם הבלעדי לו נתונה היכולת להשיב לסעדים המבוקשים בעתירה ולסוגיות העקרוניות העולות בה. ב"כ המערערות עמד על כך שאין אף גורם, זולת ראש העירייה, שיכול להציג את מלוא התמונה העובדתית ולהשיב למכלול הטענות, וכי אין לקבל תצהיר של פקיד בעירייה, המכחיש את מניעיו של ראש העירייה, אשר הוא שקיבל את ההחלטות בעצמו ובוחר להתבטא בפומבי בעניינם. זאת ועוד, גורם העוסק באכיפת דיני התכנון והבנייה ממילא אינו מסומך להשיב בשם העירייה אודות מדיניות הרווחה

העירונית. לעניין זה השיב ב"כ המשיבה כי אין לו להוסיף על תשובתו המקדמית לעתירה, וכי אין בכוונתו להגיש כתב טענות נוסף.

32. בית המשפט הנכבד קמא דחה את בקשת המערערות בקבעו, כי אין בכוחן של המערערות לחייב את המשיבה להגיב בדרך מסוימת או להוסיף על כתב טענותיה, והוא עצמו לא ראה מקום לחייב המשיבה להוסיף על טענותיה. בית המשפט קמא סבר, כי נושא מדיניות העירייה כבר לובן בכתבי הטענות שהוגשו, ורשם בפניו את טענת המערערות כי ראוי היה שהוכחת מדיניות המשיבה תיעשה בדרך אחרת. נוכח זאת, קבע בית המשפט קמא כי בפניו כל המסמכים הנדרשים למתן הכרעה בעתירה גופה.

פסק דינו של בית המשפט קמא

33. ביום 7.8.2017 ניתן פסק דינו של בית המשפט קמא, אשר דחה את עתירת המערערות לגופה משני טעמים עיקריים: המדובר בעתירה ציבורית שאינה מוצדקת בנסיבות העניין, והמערערות לא מיצו הליכים בפני ועדת הערר.

34. לעניין אופי העתירה קבע בית המשפט קמא, כי עתירה ציבורית אינה מהווה את הדרך הנאותה לבירור המחלוקות, זאת משום שבניגוד לדוגמאות שונות לפסקי דין שהובאו בפניו (ר' בג"ץ 7426/08 **טבקה, משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך, משרד החינוך ועיריית פתח תקוה**, פ"ד סד(1) 820 (2010) (להלן: "**עניין טבקה**")) ובג"ץ 11437/05 **קו לעובד נ' משרד הפנים**, פ"ד סד(3) 122, 144-147 (2011) (להלן: "**פרשת קו לעובד**")), שם נתקפה מדיניות ברורה המעוגנת בנוהל - במקרה שבפנינו מכחישה העירייה את טענת המערערות כי מקור התנהלותה בשאיפה להוציא את מבקשי המקלט מהעיר. משכך, מחייבת העתירה בחינה של פעולות ומעשים אותם ניתן לברר רק באופן פרטני ובהקשרם של עותרים מסוימים ונסיבות קונקרטיות. עוד קבע לעניין זה בית המשפט קמא, כי אין לתת משקל לאמירות פופוליסטיות לכאורה של ראש העיר בכלי התקשורת, המעידים על מדיניותו, אלא להצהרות העירייה אשר תמכה מדיניותיה במסמכים רבים המעידים על התנהלות סדורה ולא מפלה, ולתשובת ראש העיר לפניית המערערות; תשובה בה הבהיר כי מדיניות האכיפה נגד דירות מפוצלות נובעת על רקע שריפות שפרצו לאחרונה. בית המשפט קמא קיבל את טענות העירייה, כי רשויות נוספות נוהגות באופן דומה בהוצאת צווי ניתוק, ואף אם עיריית פתח תקוה פעלה ב"מאמץ מיוחד" בנושא זה, אין בכך כדי להעיד על מדיניות פסולה. לבחינת המסוכנות הקונקרטית קבע בית המשפט קמא, כי המשיבה תמכה את קביעתה כי פיצול דירות מהווה מסוכנות מיוחדת, וכי שאלת המסוכנות המצדיקה ניתוק נכסים מפוצלים מתשתיות מצריכה בחינה פרטנית לגבי כל נכס ונכס. עוד קבע בית המשפט, כי הגשת הליכי ערר תהיה מועילה וקצרה יותר מעתירה מנהלית כללית, אשר תקשה לרדת לחקר העובדות הרבות שבמחלוקת.

35. לעניין מיצוי ההליכים בפני ועדות הערר, קבע בית המשפט קמא, כי יש להעדיף את הכלל לפיו על בעל דין למצות את כל ההליכים העומדים בפניו טרם פנייה לעתירה מנהלית. בית המשפט אבחן את עתירת המערערות שבפניו אל מול הנסיבות שנדונו בבג"ץ 1661/05 **המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל**, פ"ד נט(2) 481 (2005) (להלן: "**פרשת ההתנתקות מעזה**"), בקובעו כי באותו עניין סמכותן של הוועדות הפרטניות היתה לדון בפיצויים בלבד, ולא בבקרה המשפטית הנדרשת להסדר שבמחלוקת. בענייננו, כך לפי בית המשפט קמא, תוכל ועדת הערר לדון בכל הטענות העומדות בפניה לגבי כל נכס. עוד קבע בית המשפט

קמא לעניין זה, כי אינו מוצא דחיפות מיוחדת בהגשת העתירה, שכן הליכי הערר הינם הליכים פשוטים ומהירים, שהטיפול בהם היה מסתיים זה מכבר, וביכולתן של הוועדות אף לאחד הליכים שבפניו בכדי לייעלם.

36. בית המשפט קמא התייחס לשתי טענות נוספות שעמדו בפניו. ראשית, טענת המערערות אודות חוסר הסבירות שבשימוש גורף וכללי בצווי הניתוק. לעניין זה קבע בית המשפט קמא, כי זהו אמצעי קיצוני אשר פוגע בראש ובראשונה בדיירים שאינם עברייני הבנייה. משכך, יש לעשות בו שימוש רק במקרים קיצוניים בהם נצפה סיכון לחיי אדם, ועל פי כללים אשר ינגישו את הליכי ועדות הערר לאוכלוסייה הנדונה לרבות הארכת מועדי ההתראה, תרגום ההתראה, מסירת פרטי המערערות לקבלת סיוע ועוד. שנית, בית המשפט קמא התייחס לסעד החלופי שנתבקש בעתירה, לפיו תנאי לניתוק הנכסים מתשתיות הוא שיהא מלווה במציאת פתרונות דיור חלופיים וטיפול במערכת הרווחה. בית המשפט סבר, כי צעדי אכיפה קיצוניים אלו אשר עשויים להביא לסילוקם של עשרות דיירים מדירותיהם, מחייבים היערכות מוקדמת של מערכת הרווחה בעיר, במיוחד כשעסקינן באוכלוסייה מוחלשת. בית המשפט הפנה להחלטתו בעתירה הראשונה מיום 27.3.2017 בה חייב את המשיבה לעדכן את שירותי הרווחה אודות הליכי האכיפה ותוצאותיהם, ואודות החלטות שניתנו על ידו בעניין זה.

37. המערערות סבורות, כי בכל הכבוד, בפסק דינו של בית המשפט קמא נפלו פגמים מהותיים המצדיקים את קבלת הערעור. החלטתו של בית המשפט קמא נתקבלה על בסיס תשתית חסרה, תוך הסתמכות על הצהרות עיריית פתח תקוה אשר אינן נתמכות במעשיה או במדיניותה כפי שהוצגה על ידי ראש העירייה. ניסיונותיהן של המערערות לגייס לבירור העתירה את הגורם הרלוונטי היחיד שביכולתו להשיב על טענות העתירה נדחו על ידי בית המשפט. גם קביעותיו המשפטיות של בית המשפט הנכבד קמא לקו בפגמים מהותיים, הן לעניין תפקידן של ועדות הערר אשר ככלל אינן דנות בטענות עקרוניות המונחות בפניהן, והן לעניין האפשרות לבירור הסוגיות העקרוניות העולות בעתירה בדרך שאינה עתירה ציבורית. בנוסף, התעלם בית המשפט הנכבד מטענות מהותיות שהוצגו לו מפי המערערות, אשר יש בהן כדי להעיד על מדיניות פסולה ומפלה של המשיבה. מכאן הערעור.

הטיעון המשפטי

עתירה ציבורית היא הדרך היעילה והצודקת לבירור המחלוקת

38. בפסק דינו קבע בית המשפט הנכבד קמא, כי עתירתן של המערערות אינה נופלת בגדר החריג שהוכר בפסיקה ככזה המאפשר עתירה ציבורית על פני הליכים פרטניים, בין היתר משום שבהליכים **טבקה וקו לעובד** נתקפה מדיניות ברורה המעוגנת בנוהל, ואילו בענייננו נטושה מחלוקת בין הצדדים לגבי מדיניותה של עיריית פתח תקוה, אשר מכחישה כי התנהלותה מקורה בשאיפה להוציא את מבקשי המקלט מהעיר. בית המשפט קמא קיבל את טענת המשיבה, כי רשויות נוספות נוהגות באופן דומה בהוצאת צווי ניתוק, וכי עיריית פתח תקוה אינה חלוצה בנושא זה.

39. ואולם, במרוצת השנים הכירו בתי המשפט בזכותו ואף בחובתו של העותר הציבורי להביא בפניו עתירות ציבוריות המקדמות את שלטון החוק ומסייעות לבתי המשפט למלא את תפקידם בהגנה על זכויות האדם. זכות העמידה של עותרים ציבוריים פורשה בהרחבה. ככל שהצביעו עותרים אלה על פגיעה חמורה יותר בשלטון החוק ובפעולותיה של הרשות המנהלית, כך גברה נכונותם של בתי המשפט להרחיב את זכות העמידה ולהקנות לעותרים מעמד. לעניין זה ר' יצחק זמיר **הסמכות המנהלית** ג' (2014), 1991-1994 :

"אכן, אם התפקיד של בית המשפט הוא להגן על שלטון החוק, אין יותר חשיבות לשאלה מי מביא בפני בית המשפט את המידע בדבר הפרת החוק. די בכך שיש יסוד לטענה בדבר הפרת החוק, כפי שהיא מוצגת בעתירה, כדי שבית המשפט ידון בטענה ויפעל, לפי הצורך, למניעת ההפרה. אולי אפילו צריך לשבח אדם מן היישוב, שאף לא נפגע מן ההפרה באופן אישי ואף אינו מבקש סעד לעצמו, הוא נוטל על עצמו את הטרחה הכרוכה בהתדיינות כדי להגן על שלטון החוק. לפי תפיסה זאת, העתירה הציבורית מסייעת לבית המשפט למלא את תפקידו, ובכך גם לשרת את החברה [...]. אפשר לראות את העתירה הציבורית כשלוחה של זכות הגישה לבית המשפט. כיוון שזכות הגישה לבית המשפט היא זכות יסוד, ואולי אף זכות חוקתית, היא ראויה לפירוש מרחיב. לפחות יש לומר כי זכות הגישה לבית המשפט נותנת רוח גבית לעתירה הציבורית".

ובהמשך :

"[...] אף כי פתיחת שערי בית המשפט בפני עתירות ציבוריות עוררה בשעתו ביקורת ציבורית והביקורת לא התפוגגה במהלך השנים, הכלל בנוסח שגובש על ידי השופט ברק במשפט רסלר הופעל מאז מעשה שיגרה, והוא זוכה לתמיכה גורפת בבית המשפט העליון. הוא מופעל גם כמובן בבית המשפט לעניינים מנהליים ובערכאות אחרות [...]. הלכה למעשה, זכות העמידה של העותר הציבורי, שברוב המקרים הוא ארגון אזרחי, מקובלת כיום עד כדי כך, שעל פי רוב היא אינה שנויה כלל במחלוקת, ולפיכך אין נושא לדיון בפני בית המשפט ואף אין לה זכר בפסק הדין".

40. המערערות הן עמותות לזכויות אדם, הפועלות להגנה על זכויותיהן של אוכלוסיות מוחלשות, ומשמשות להן לא אחת לפה בבתי המשפט. בפרשת **הסדר כבילתם של מהגרי עבודה למעסיקיהם** הכיר בית משפט נכבד זה בחשיבות פועלן כעותרות ציבוריות בקובעו :

"אני נכון להניח כי העובדים הזרים – רוב שבהם – נכונים לשאת את הפגיעה בכבודם ובחירותם; וגם אם אין הם מקבלים פגיעה זו באהבה, מקבלים הם אותה בהכנעה שבדלית-ברירה [...]. ואולם גם אם נכונים הם העובדים הזרים להיכנע לגורלם, אנו לא נסכים [...]. אכן, שפר גורלם של העובדים הזרים, החלשים והפגועים שבקרבתנו, ונחלצו לעזרתם אנשים טובים, מתנדבים בעם – אלה הם העותרים שלפנינו – ובזכותם של אוהבי-חסד אלה נתמזל מזלנו ונתגלגלה זכות לידינו להגן על צלם האנוש של אותם עובדים. ואנו נגן עליהם, על העובדים הזרים, הגם שלא ביקשו זאת מאיתנו." (בג"ץ 4542/02 **עמותת קו לעובד נ' ממשלת ישראל**, פ"ד סא(1) 346, 404 (2006)).

41. ואכן, במרוצת השנים קיבלו בתי המשפט את זכות העמידה של העותרות הציבוריות. כך עשה גם בית משפט נכבד זה בפרשת **קו לעובד**, בה נדונה מדיניות הפקעת מעמד ממהגרות עבודה בשל היריון ולידה. בית המשפט פסק, כי יש מקום לדיון בעתירות ציבוריות שמעלות סוגיות עקרוניות של זכויות אדם ביחס למדיניות כללית של הרשות הנוגעת למהגרים, ללא שיהיה נפגע קונקרטי שעניינו נדון, ואף במקרים שבהם יש סעד חלופי. זאת, בין היתר, מתוך הצורך לחסוך במשאבים שיפוטיים שעלולים להיות מוקדשים

להליכים פרטניים; משום השאלות העקרוניות הנוגעות לזכויות אדם ומעלות היבטים ציבוריים; וכשמדובר בנפגעים פוטנציאליים, שמשאביהם מוגבלים, והם חסרים ידע, ממון והתמצאות ליזום הליכים. גם בעניין **טבקה** עסק בית המשפט הנכבד בבירור עתירה ציבורית בסוגיות הנוגעות לזכויות אדם אף ללא נפגע קונקרטי, בנסיבות שבהן הכרעה עקרונית נדרשת בשל היקף התופעה ועל מנת שהסוגיות לא תתייתרנה אגב בירור פרטני. באותו עניין דן בית המשפט בסירובם של מוסדות חינוך בפתח תקוה, שנה אחר שנה, לקבל תלמידים עולים יוצאי אתיופיה. פסק הדין ניתן בעתירתה של עותרת ציבורית, אף שלכל הילדים נמצאו פתרונות פרטניים.

42. והנה, דווקא כאן, מקום בו מבקשות המערערות להביא את עניינה של אוכלוסיית מבקשי המקלט – מהמוחלשות והשנואות שבחברה – כשעל הפרק עומדות זכויותיה הבסיסיות ביותר לקורת גג, תשתיות בסיסיות וקיום בכבוד, מצא בית המשפט קמא לפרש את יכולתו לדון בעתירה ציבורית באופן מצומצם.

43. קביעתו של בית המשפט קמא, כי אין לדון בעתירת העותרות כעתירה ציבורית משום שזו עוסקת במדיניות שנויה במחלוקת שאינה מעוגנת בנוהל, אינה עולה בקנה אחד עם העקרונות הקבועים בפסקי הדין שהובאו לעיל. לאמור, שאלת המקור בו מעוגנת המדיניות הינה שיקול אחד מבין שיקולים רבים אותם על בית המשפט לשקול עת הוא קובע האם לדון בעתירה שבפניו כעתירה ציבורית, ואין בו כדי להאפיל על יתר השיקולים. עתירתן של המערערות נוגעת לזכויותיהם הבסיסיות ביותר של מבקשי המקלט העתידיים להיפגע מהניתוק.

44. יתרה מזו. לטעמן של המערערות, מדיניותה של המשיבה ועמדתה לגבי מבקשי המקלט האפריקאים בוטאו בפומבי וכלל אינן שנויות במחלוקת. ואולם, ככל שסבר בית המשפט קמא שיש מחלוקת, הרי שהדרך לבררה היא על ידי הצגת תצהיר מטעמו של מי שקבע את המדיניות, חתם על מאות הוראות הניתוק ביום אחד והצהיר על מטרת המדיניות בפומבי – ראש העירייה.

45. הסוגיות שהעלו המערערות בעתירתן הן סוגיות עקרוניות שבזכויות אדם, ואף בית משפט נכבד זה סבר כך כשקבע בהחלטה בבקשת רשות הערעור שהגישו המערערות, כי "לנוכח הסוגיות העקרוניות המועלות בעתירה אנו סבורים כי מן הראוי שהיא תקבע לדיון ללא דיחוי". נרחיב קמעה בדבר הסוגיות העקרוניות המצריכות בירור משותף.

46. המערערות אינן עוסקות בשאלה האם נעברו כלל עבירות בנייה במקרים הקונקרטיים, ואינן כופרות בסמכותה של המשיבה לנקוט הליכים שמכוונים בראש ובראשונה נגד בעלי נכסים שעברו עבירות בנייה. הסוגיות העקרוניות שמעלות המערערות נוגעות להחלטתה של המשיבה, באמצעות העומד בראשה, למקד מדיניות אכיפה אגרסיבית נגד דיירי הנכסים, ולא נגד בעליהם, על מנת להותיר את הדיירים ללא תשתיות חיוניות על מנת שישתלקו מן העיר. סוגיות אלה אינן יכולות להתברר אלא במסגרת עתירה ציבורית בפני בית המשפט.

47. אמנם עיריית פתח תקוה אינה הרשות המקומית הראשונה המתמודדת עם תופעת פיצולי דירות, אולם היא הרשות היחידה אשר נחושה לעשות שימוש באמצעי אכיפה אגרסיבי, דרסטי וגורף כל כך, תוך אדישות מוחלטת לגורלם של הדיירים, בהם משפחות עם ילדים (ר' דוח מבקר המדינה 64 משנת 2014, המספר כי

עיריית תל-אביב-יפו החליטה שלא לנתק דירות מפוצלות ומסוכנות של מבקשי מקלט בדרום העיר, משום שהניתוק טומן בחובו סכנה קשה יותר לדיירים ולסביבה מהפיצול עצמו) (להלן: "דוח מבקר המדינה").

48. מהלך הניתוקים הגורף שמבצעת העירייה בדירות מפוצלות מכוון בעיקר נגד אוכלוסיית מבקשי המקלט בעיר, כפי שעולה מהנתונים שהציגה בעצמה. מדובר במהלך חסר תקדים. מעולם לא יזמה רשות מקומית מהלך פינוי של מאות שוכרי דירות, מהמוחלשים שבאנשים, מבתיים (או הותרתם בהם בתנאים בלתי ראויים למגורים), אך ורק בשל עבירות בנייה שביצעו אחרים, בעלי הנכסים. היותם של הדיירים מבקשי מקלט, אוכלוסייה מוחלשת ולא רצויה, ש"המבצע" נועד לסלקה מן העיר, אך מעצימה את אי החוקיות הגלום במהלך הכולל.

49. לא זו אף זו, כפי שפירוטו המערערות, המשיבה, שמיהרה להפנים את הוראת בית המשפט וועדות הערר, ערכה את בדיקות המסוכנות הקונקרטיות והקפידה להדגיש (כשטאנץ ובאופן מגושם) את טענות המסוכנות בבדיקות שביצעה בנכסים רק לאחר שהוציאה להם צווי ניתוק מחשמל וממים (לעניין משקלם הדל של טעמים שגיבשה הרשות לאחר קבלת ההחלטה ואך כשהעניין הגיע בפני בית המשפט ר' ע"א 700/89 חברת החשמל בע"מ נ' מליבו ישראל בע"מ, פ"ד מ"ז(1) 667, 682 (1993)). גם בכך יש ללמד על מהלך כללי וגורף המצדיק בחינת הסוגיה כמכלול.

50. הסמכות שהוקנתה לרשויות בסעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבנייה הנה סמכות שבשיקול דעת. עיריית פתח תקוה רשאית לנתק דירות מפוצלות מתשתיות בנסיבות קיצוניות, ואולם היא אינה חייבת לעשות כן. נחישותה לדבוק באמצעי אכיפה קיצוני ודרסטי, שהשלכותיו כה קשות, אינה סבירה ואינה מידתית; וכשהיא חוברת למהלך של הוצאת 166 הוראות ניתוק ביום אחד וללא בדיקה קונקרטית של מסוכנות טרם הוצאות ההוראות, לפרסומים הרבים בדבר סילוקם של אזרחים אפריקאים מהעיר, ולנתונים נוספים שהועלו בעתירה – סירובה של עיריית פתח תקוה לרשום ילדי מבקשי מקלט לגני הילדים בעיר בתחילת שנת הלימודים, ודרישתו של ראש העירייה משר הפנים למנוע כניסת אזרחים סודנים ואריתריאים לעירו – הרי שהיא מעידה כל כולה על שיקולים זרים, המשרתים אג'נדה פוליטית, ועומדים ביסוד המהלך.

51. ונטעים: המערערות אינן טוענות שיש לחדול מהמאבק בפיצול דירות, עבירת בניה שעשויה להעמיס על התשתיות, לפגוע בתכלית דיני התכנון ולחתור תחת שלטון החוק. אולם שלטון החוק לא ייכון על גבם של מי שנמנים על האוכלוסיות המוחלשות בחברה, וגם מלחמות צודקות יש לבצע בכלים המתאימים. לרשות העירייה עומדים אמצעים חוקיים נוספים ומידתיים לאכוף את דיני התכנון והבנייה, בהליכים המכוונים ישירות לבעלי הנכסים. בתי המשפט כבר השיתו קנסות כבדים על מפצלי נכסים בניגוד לחוק. אולם למשיבה אצה הדרך לנקוט באמצעי שפגיעתו היא בראש ובראשונה בדיירים, באופן שיבטיח שיעזבו את הנכסים, ואם תתגשם משאלת ליבה של המשיבה – גם את העיר. הליכים משפטיים נגד בעלי הנכסים, טען ב"כ העירייה והוועדה המקומית לתכנון ובנייה בדיון בעתירה הראשונה ביום 27.3.2017, "לוקחים המון זמן". משום כך, החליטה העירייה על מבצע ניתוקים רחב היקף, הגם שלא השוכרים הם אלה שביצעו את עבירות הבנייה ולא הם שצריכים לשאת בתוצאותיהן. במהלכיה, חוטאת העירייה לחובתה החוקית לבחור באמצעי שפגיעתו בזכויות האדם היא הפחותה ביותר. כך בכלל, וכך בפרט כאשר הנפגעים הם שוכרים תמי לב, אשר לא הם שביצעו עבירות בנייה ובוודאי לא הם שצריכים לשאת בתוצאותיהן; זאת במיוחד שעה שמדובר במי

שההגנה על זכויות האדם שלהם שברירת כל כך (בג"ץ 7146/12 אדם נ' כנסת ישראל, פ"ד סו(2) 717, 849 (2013)).

52. הבחירה לפגוע בשוכרים אך בשל מוצאם ומעמדם בישראל, תוך ידיעה שרובם ככולם לא יעמדו על זכויותיהם, ותוך התעלמות מהנוק הכבד שנגרם וייגרם להם בשל כך, בוודאי שאינה עונה לדרישת המידתיות והחובה החוקתית לנקוט באמצעי שפגיעתו בפרט היא הקטנה ביותר. מהלך זה אף סותר את עקרון ההגינות המנהלית, ממנו נגזרת חובת הרשות לשקול שיקולים ראויים, להימנע משיקולים זרים ולפעול בסבירות ובתום לב, ללא הפליה ושרירות (בג"ץ 164/97 קונטראם בע"מ נ' משרד האוצר, אגף המכס והמע"מ (1998), פ"ד נב(1) 289, 345 (1998)). לכל עקרונות יסוד אלה של המשפט הציבורי חטאה המשיבה.

53. מבקשי המקלט רשאים להתגורר ולעבוד בפתח תקוה. אף שברי לעירייה, ולעומד בראשה, כי לא ניתן להרחיק מהעיר את מבקשי המקלט המתגוררים בה, הם עושים כל שביכולתם להפוך את חייהם בה לבלתי אפשריים, ובכך לאלצם לעזוב. לעתים באמצעים בלתי חוקיים, כמו סירובם לרשום ילדי מבקשי מקלט לגני הילדים בעיר, ולעתים, כמו במקרה שבפנינו, תוך שימוש פסול בחוק ובסמכות שלטונית, והותרתם ללא משאבים חיוניים.

54. אלה, אם כן, בתמצית הסוגיות העקרוניות הראויות לליבון. כפי שנרחיב מיד, ועדת ערר שאליה יוגש ערר מטעמו של דייר בנכס שהמשיבה הורתה לנתקו מתשתיות תדון אך ורק בשאלות האם בנכס הקונקרטי נעברה עבירת בנייה, ואם כן, האם הוא מסוכן למגורים. ועדת הערר, כפי שהתברר, אינה יכולה לבחון את מדיניותה הכללית של המשיבה ואת שיקוליה ביחס לכלל הדיירים מבקשי המקלט, לחקור בה ובהשלכותיה, ליתן צווים כלליים ולהורות על קביעת נהלים, לרבות בעניין רווחתם של כלל הדיירים. המסגרת היחידה המאפשרת ליבון הסוגיות העקרוניות היא העתירה שהוגשה.

ועדת הערר אינה המסגרת לבירור הסוגיות העולות בעתירה

55. בפסק דינו קבע בית המשפט קמא, כי על המערערות היה למצות את ההליכים והסעדים העומדים להן לפי דין. קרי, פנייה לוועדות הערר שיבחנו את סבירות הוראות הניתוק, וזאת טרם פנו בעתירה מנהלית.

56. ואולם, תפקידה של ועדת הערר אינו לבחון מדיניות ניתוקי תשתיות גורפת, המכוונת כלפי מאות שוכרים אך בשל מוצאם ומעמדם בישראל, ואין ביכולתה של ועדות הערר להעניק למערערות את הסעדים המבוקשים על ידן בעתירה. ולראיה, גם בערר שהגישה המערערת 1 לגבי הנכס ברחוב גוטמן 2 בפתח תקוה, קבעה ועדת הערר כי אינה רואה לנכון להתייחס לטענות המערערת לעניין מדיניותה המפלה של המשיבה.

57. עולמה של ועדת הערר צר כעולמו של כל בניין ובניין שבעניינו היא דנה, ובירוריה עוסקים בתחומי עיסוקה – אכיפת דיני התכנון והבנייה במקרים קונקרטיים (ממש כשם שוועדות הערר לפי חוק ההתנתקות עוסקות בעררים קונקרטיים בלבד). אין בידיהם של המתגוררים בנכס לספק לוועדת הערר את המסמכים הנדרשים לבחינת הסוגיות שבהן היא עוסקת, כגון מסמכי קניית הנכס, היתרי הבנייה, חזותם המקורית של הנכסים טרם הפיצול ועוד. מסמכים אלו מצויים בידיהם של בעלי הנכסים בלבד, והם אלה הנצרכים לוועדת הערר

לצורך דיוניה וקבלת החלטתה. ועדת הערר אינה דנה בשאלות מדיניות כללית של הרשות ביחס לדיירים – מבקשי המקלט בעיר פתח תקוה – ולרווחתם.

58. כאמור, עתירת המערערות הוגשה על רקע ראשוניותו והיקפו של מבצע הניתוקים הדרקוני וחסר התקדים, עליו החליטה המשיבה כחלק ממדיניותה להרחקת מבקשי המקלט מהעיר. בית המשפט קמא דחה את טענות המערערות בעניין זה, וקבע כי המדיניות סבירה ואינה מבוססת על שיקולים זרים. בנסיבות אלה ממילא אין עוד טעם להפנות את הדיירים מבקשי המקלט לוועדת הערר, שכן מה עוד נותר להם לטעון בפניה? ועדת הערר, שממילא אינה עוסקת במדיניות גזענית פסולה, ודאי שלא תדון בכך כעת לאחר קביעות בית המשפט קמא. למעשה, לאחר פסק דינו של בית המשפט קמא אין עוד ערכאה (זולת ערכאת ערעור זו) שבפניה אפשר להביא את תוצומות מבקשי המקלט בעניין מדיניות המשיבה, טעמיה והשיקולים הפסולים העומדים ביסודה.

59. אפילו היה טעם ענייני בפנייה לוועדת הערר על מנת ללבן את הסוגיות העקרוניות, יש לזכור שאף אזרחים ישראלים, גם בעלי האמצעים שבהם, אינם משקיעים משאבים ומנהלים הליכי ערר למול רשויות בעניין דירות שהם מתגוררים בהן בשכירות. הם נוטשים אותן ועוברים לחפש דירות חלופיות. כל שכן מבקשי מקלט. מדובר באנשים מהמוחלשים בחברה, במקרים רבים הורים וילדים, שידע ומשאבים לצורך ניהול הליכים משפטיים אינם נגישים להם והם ממילא לא ימתינו לבירור משפטי כשהם חיים ללא תשתיות חיוניות. עוד בטרם תתברר חוקיותה של המדיניות הם נוטשים את הדירות שאי אפשר להמשיך ולהתגורר בהן, אף ששילמו שכר דירה ותשלומים שונים מבעוד מועד והפקידו ערבויות. מתי המעט שיש ביכולתם לקבל סעד משפטי ימתינו ימים ארוכים ללא תשתיות לבירור המשפטי. למעשה, חרף הוראות הניתוק לעשרות נכסים בפתח תקוה, למיטב ידיעת המערערות, עד כה משפחה אחת בלבד – המיוצגת על ידי האגודה – הגישה, כאמור, ערר לוועדת הערר המקומית בעניין ניתוק החשמל בבניין ברחוב גוטמן 2. מבקשי מקלט אחרים לא עשו זאת ולא יעשו זאת. העירייה, אם כן, משיגה את התוצאה הגזענית שביקשה להשיג – גירוש מבקשי המקלט מדירותיהם – על ידי צעד בלתי חוקי זה וחיוב מבקשי המקלט לנקוט הליכים משפטיים פרטניים, שאותם רובם ככולם לא ינהלו, כדי לחבר את התשתיות החיוניות.

60. זאת ועוד. אין בכוחן של מערערות, ארגוני זכויות אדם, אמצעים לנהל עשרות הליכי ערר פרטניים; אין בכוחן או בכוחן לכפות את ייצוגן על דיירים קונקרטיים שאת דירותיהם מבקשת המשיבה לנתק; אין זה תפקידן, ואין כל הצדקה להטיל עליהן לעשות זאת. וממילא - מבקשי המקלט בעיר פתח תקוה, ובכל מקום אחר, אינם עושי דברן של המבקשות ואינם פועלים כאיש אחד כפי שהמבקשות מייצגות להם. כאמור, כפי שהוכיחה המציאות עד כה, זולת משפחה אחת שיוצגה על ידי המערערת 1, לא הגיש אף לא מבקש מקלט ערר על הניתוק – כך ממש כשם שמהגרי עבודה לא הגישו עתירות בעניין הסדר הכבילה למעסיק ומהגרות עבודה בעניין המדיניות כלפי היריון ולידה. ארגוני זכויות האדם הם שנאלצו לעשות כן, על מנת שבית המשפט הנכבד יוכל להידרש למדיניות הבלתי חוקית. כך גם בעניינו.

פתרונות דיור חלופיים ושירותי רווחה

61. עוד ביקשו המערערות, כי ככל שיימצאו בדירות מפוצלות סכנות קונקרטיות ומידיות לחיי אדם שלא יתקנו, ולא יהיה מנוס מניתוקן מתשתיות, תבטיח העירייה קודם לניתוק כי יימצא פתרון דיור חלופי וסביר

לדיירים בתחומי פתח תקוה. אף בית המשפט קמא סבר כפי המערערות כי צעדי אכיפה אשר סופס להביא לסילוקם של עשרות אנשים מדירותיהם, מחייבים היערכות מוקדמת של הגורמים המופקדים על רווחת תושבי העיר. משכך הפנה בית המשפט להחלטתו מיום 27.3.2017, בה חייב את המשיבה לעדכן את שירותי הרווחה אודות הליכי האכיפה ותוצאותיהם, וכן בהחלטותיו לעניין העתירה.

62. ואולם, בדיון שנערך בפני בית המשפט קמא ביום 20.6.2017 הדגיש ב"כ המשיבה: "בנוגע לסעד הנוסף של הרווחה. היא פועלת על פי חוק ואם החוק יחייב אותה לטפל אז נטפל. חברי לא ראה [הראה] מקור חוקי לעשות מה שלא מתחייב לפי חוק. וכל מקרה שמחייב טיפול של הרווחה יקבל טיפול חד משמעית. אבל אין מקום לחייב אותנו לטפל במי שהחוק לא מחייב אותנו לעשות זאת".

63. אם כך, בכל הכבוד לדרישתו של בית המשפט קמא להעביר החלטותיו ללשכת הרווחה של המשיבה, הרי שבהיעדר הוראה מפורשת כי יש למצוא דיור חלופי למבקשי המקלט אשר עתידים למצוא עצמם ללא קורת גג, לא תפעל עיריית פתח תקווה לסייע לאנשים אלו. כך עולה הן מהתנהלותה של המשיבה ומדברי בא כוחה בדיון שנערך בפני בית המשפט קמא והן ממדיניות הממשלה בעניין הטיפול במבקשי מקלט וסיוע ברווחתם:

"מדיניות משרד הרווחה בנוגע לטיפול בזרים שאינם בני הרחקה גורסת כי באין מדיניות ממשלתית כוללת לא יוענקו שירותי רווחה לזרים, למעט במקרים שבהם נשקפת סכנה מיידית לשלומם. ספק אם ביכולתם של שירותי הרווחה לזהות זרים שנשקפת סכנה לשלומם, שכן נגישות הזרים לשירותי הרווחה מוגבלת ביותר [...]. עולה חשש ממשי כי המענה הניתן לקבוצות חלשות ופגיעות אלו כתוצאה מיישום המדיניות האמורה אינו עומד בהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אינו מבטיח שמירה מפגיעה בגופו או בכבודו של הנמנה עם קבוצות אלו, ואינו שומר על זכותו לבטחון סוציאלי בסיסי. כמו כן קיים חשש כי המענה הניתן לקבוצות אלו אינו עומד גם בהוראות האמנה בדבר זכויות חברתיות, שנועדה להבטיח את שמירת זכותו של אדם לביטחון סוציאלי, לרמת חיים נאותה ולהנאה מרמת הבריאות הגופנית והנפשית הגבוהה ביותר שאפשר להשיגה, עד כדי מרב המקורות העומדים לרשות המדינה". (ר' עמ' 118 לדוח מבקר המדינה).

64. דוח מבקר המדינה מתייחס לפנייות חוזרות של ארגונים שונים למשרד הרווחה בבקשה לקבל מענה לסיוע למאות משפחות מבקשי מקלט אשר מצאו עצמם מחוסרות דיור, מצויות בסכנת חיים אמיתית, תחת כיפת השמיים בעיצומו של חורף קשה. פניות אלו למשרד הרווחה לא נענו (ר' עמ' 117 לדו"ח).

65. אמירתו של ב"כ העירייה, כי זו לא תפעל אלא בהתאם למה שהיא מחויבת על פי חוקי הרווחה, בשילוב מצב עובדתי נתון לפיו ממשלת ישראל לא תסייע למאות אנשים שימצאו עצמם ללא קורות גג בשל מדיניות המשיבה, מלמדת מעצמה כי מדיניות ניתוקי התשתיות הגורפת היא צעד הרה אסון שיגרום לפגיעה קשה ברבים מאוד, שלא יהיה להם למי לפנות. מבקשי המקלט בפתח תקווה עומדים למעשה בפני בחירה בלתי אפשרית – או שיינטשו את דירותיהם וימצאו עצמם מחוסרי קורת גג ללא כל סיוע, או שישארו בדירותיהם מבלי שיש בהן מים זורמים וחשמל.

66. דווקא במקרים מסוג אלה שבפנינו, שבהם תוצאת ביצוע הוראות הניתוק ישירה וברורה היא, היה על בית המשפט קמא לקבוע כללים ברורים ועקרונות מנחים לשימוש בסמכותה של המשיבה לניתוק הנכסים, ולא

להשאיר זכויות אדם קריטיות לחסדה של המשיבה, אשר הודיעה כי היא פועלת ל"טיהור" פתח תקוה ממבקשי המקלט ולגירושם מהעיר.

67. קורת גג, חשמל ומים זורמים הנם משאבים בלעדיהם לא ייתכנו חיים בחברה מודרנית. מדינות וגופים בינלאומיים שונים, בהם האו"ם, מגדירים את הגישה למים ולאספקת חשמל שוטפת כזכות אדם בסיסית. בישראל הוכרו חשמל ומים כרכיבים מהותיים במימוש זכות היסוד לקיום בכבוד, לבריאות ולשמירה על חיי אדם (בג"ץ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר, פ"ד ס(3) 477, 464 (2005), ובפרט בפסקה 7 לפסק דינו של השופט לוי, בדעת מיעוט; בג"ץ 351/80 חברת החשמל מחוז ירושלים נ' שר האנרגיה והתשתיות, פ"ד לה(2) 685, 673 (1981); ת"א (חי) 19120-03-14 יליזרוב נ' חברת החשמל לישראל (החלטה בבקשה למתן צו עשה זמני מיום 13.7.2014, עמ' 5); וכן ר' איל פלג אתגר העוני של המשפט הישראלי (2013), עמ' 543). זכויות אדם אלה מצמיחות חובות, ועל בית המשפט להבטיח, כי רשות שלטונית שגוזלת מבני אדם את הגישה לקורת גג ולתשתיות חיוניות על לא עליו בכפם, תפעל בד בבד להסדרת גישה חלופית. כך בכלל, וכך גם בעניינם של מבקשי מקלט. לא למותר להזכיר, כי "האיסור לפגוע בזכויותיו של אדם לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד מתייחס, אפוא, לכל אדם באשר הוא אדם. הגנה זו מכוח חוק-היסוד אינה מוגבלת לאזרח ולתושב, אלא היא מוענקת לכל אדם, לרבות למי שנכנס לישראל שלא כדין." (פרשת קו לעובד, עמ' 161-162).

סעד חלופי- ביטול החלטת הביניים של בית המשפט קמא מיום 20.6.2017 ופסק הדין, והחזרת הדין לבית המשפט קמא

68. לתגובתה של המשיבה לבקשה לצו ביניים בעתירה הראשונה, שאותה ביקשה לראות ככתב תשובה בעתירה השנייה, לא צירפה המשיבה תצהיר מטעמו של ראש העירייה, הגורם היחיד שיכול להשיב למכלול הסעדים, ולהתייחס למדיניותו, להתבטאויותיו בקשר אליה ולמעורבותו האישית בביצועה. במקום זאת, צירפה המשיבה את תצהירו של מר ירון הלפגוט, מנהל אגף פיקוח בנייה בפתח תקווה.

69. בדיון בפני בית המשפט קמא נשאלו ב"כ המערערות האם יבקשו לחקור את מר הלפגוט. ואולם, מה טעם יש בחקירתו של מר הלפגוט, איש הפיקוח, אודות התבטאויותיו ועמדותיו של ראש העירייה, מר ברוומן; אודות מדיניותו של ראש העירייה ומעורבותו בביצועה ביושבו כיו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה ביום 9.1.2017; ואודות מדיניות הרווחה העירונית ביחס לדיירים שיפנו מדירותיהם? בהתאם להחלטתו של בית משפט נכבד זה בבקשת רשות הערעור מיום 15.5.2017 בדבר הצורך לברר בפני בית המשפט קמא את סוגיות העקרוניות העולות מן העתירה, ביקשו, כאמור, המערערות, כי בית המשפט קמא יורה למשיבה על הגשת תצהיר תשובה של מר ברוומן, ראש העירייה. המשיבה סירבה להסכים לכך, ובית המשפט דחה את הבקשה.

70. המערערות סבורות כי בכך שגה בית המשפט הנכבד קמא. התמונה העובדתית שעמדה בפניו לא היתה מלאה ללא תצהירו של מר ברוומן. למר ברוומן לבדו נתונה היכולת להשיב לסעדים המבוקשים בעתירה ולסוגיות העקרוניות העולות בה, לרבות דבר התבטאויותיו הפומביות; הטענות בדבר שיקולים זרים ומפלים שהנחו אותו בהחלטה ליתן עשרות הוראות ניתוק; כיצד ארע שדווקא הוא כיהן כיו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה ביום 9.1.2017 וחתם על עשרות הוראות הניתוק; מדיניות האכיפה הגורפת בעניין

פיצולי דירות וניתוקן מתשתיות; המידע שהיה בידי המשיבה בדבר זהות הדיירים המתגוררים בנכסים שלהם ניתנו הוראות ניתוק; סיוע למנותקי התשתיות אשר עתידים למצוא עצמם ללא קורת גג ומציאת פתרונות דיור חלופיים; וכו'.

71. כפי שלימדו המקרים שבהם נותקו נכסים, והוצגו בפני בית המשפט קמא בתצהיריהם של דיירים מבקשי מקלט, שלומם וטובתם של מבקשי המקלט וילדיהם הקטינים עניינו את פרנסי העיר כקליפת השום, והם לא העלו כלל בדעתם לבדוק מה עלה בגורלם לאחר שהותירו אותם ללא חשמל ומים. הדברים לא הוכחו על ידי המשיבה. בנסיבות אלה היתה זו חובתו של בית המשפט קמא, המבקש לרדת לחקר האמת, לברר את הסוגיות העקרוניות ולהבטיח כי זכויות אדם של מאות – בהם ילדים ומשפחות – לקורת גג ולתשתיות חיוניות לא תהיינה למרמס והם לא יזרקו לרחוב, ולהורות על הגשת תצהיר מטעמו של ראש העירייה שיתייחס לדברים, ולא מטעמו של פקיד הפיקוח העירוני (בעניין הערך והחשיבות שבבירור העובדות הרלוונטיות בשלב מקדמי של בירור המחלוקת ר': רע"א 2203/07 ארוך נ' כלל פיננסים ניהול בע"מ (פורסם בנבו, 13.8.2007).

72. למעלה מן הצורך יצוין, כי גורמים רבים הופיעו לדיונים בבית המשפט קמא בעתירה הראשונה ובעתירה השנייה ואף לדיון בבקשת רשות הערעור בפני בית משפט זה הגיעו: פקידים בכירים מן העירייה וגורמים בכירים בחברת החשמל ובמכבי האש. המשיבה אף ביקשה, ובית המשפט איפשר זאת, כי גורם מטעם מכבי האש יעיד בפניו אודות הסכנות שבדירות מפוצלות. רק אדם אחד שהרבה להתבטא בעניין המדיניות, תכליתה ואחריותו לה, לא הופיע לדיונים בבית המשפט, לא ביקש להישמע ולא מסר דבר – ראש העירייה, מר ברורמן, וזאת לא בכדי.

מכל הטעמים האלה מתבקש בית המשפט הנכבד לבטל את פסק הדין, ולחלופין לבטל את החלטת הביניים, ואגב כך את פסק הדין, ולהורות על הגשת תצהיר תשובה שייחתם על ידי מר ברורמן.

29 באוקטובר 2017

עודד פלר, עו"ד

טל חסין, עו"ד

ענבר בראל, עו"ד